

MODERNÍ VČELAR

CENA 50 Kč / 2 € / elektronická verze 40 Kč / 1,60 €

Téma:

Podnikatel versus hobby včelař

- Lánský včelín v Lublani
- Včelařský kurz na Hauenštejně

Replika Plečnikova včelína z Lán v Lublani

PŘED PRÁZDNINAMI JSEM OBDRŽEL OD ALEŠE SÜSSINGERA ZE SLOVINSKA POZVÁNKU NA ODHALENÍ REPLIKY PLEČNIKOVA VČELÍNA V LUBLANI. SLAVNOSTI SE ÚČASTNILI DIPLOMATÉ, ZÁSTUPCI MĚSTA, PODNIKATELÉ, PŘEDSEDA SLOVINSKÉHO VČELAŘSKÉHO SVAZU A MNOHO DALŠÍCH. JEJICH ÚČAST KORUNOVALA ZDAŘILÉ DÍLO.

Plečnikův včelín shlíží nyní jako součást Včelí stezky na hlavní město Slovinska z hradního návrší. Při návštěvě včelína můžete obdivovat čistou práci světového architekta a kochat se výhledem na město s okolními horami i krásným lesním prostředím, kterým stezka prochází.

Plečnikův včelín v Lánech

Slovinský architekt Jože Plečnik navrhl při úpravě parku v lánském zámku – rezidenci našeho prvního prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka včelín se 14 úly. Plán pochází z roku 1926. K realizaci

došlo o rok později, v roce 1927. Plečnik si této práce vysoce cenil. Do monografie *Architectura perennis* (Věčná architektura) vydané roku 1941 v Lublani na jeho počest zařadil celostránkovou fotografii tohoto včelína mezi svá vybraná díla (obr. 1).

O tomto včelíně se jako o významném monumentu parku pochvalně také zmínil slovinský kunsthistorik a znalec Plečnikových děl dr. Peter Krečič ve své knize o Plečnikovi z roku 1992, kde včelín podrobně popsal. Peter Krečič se nakonec stal důležitou osobou v pátrání po originálním plánu včelína, který byl pro vznik repliky klíčový.

Plečnikův včelín v Trnovu

V roce 2016 navrhl Aleš Süssinger s kolegy v Lublani Včelí stezku (Čebelja pot: Mestna občina Ljubljana). Součástí této cesty je ve čtvrti Trnovo Plečnikův včelín na zahradě za architekto­vým domem, který slouží jako jeho muzeum. Včelín byl postaven kolem roku 1930, tzn. o něco později než lánský. Je menší, má pět úlů.

Plečnikův dům stojí jen pár minut pěšky od centra Lublaně (Plečnikova hiša v Karunově ulici) a rozhodně stojí za návštěvu. Zvláštní je už uvítací místnost, kde hosté opravdu rádi nepobývali, zajímavě je řešená pracovna s ložnicí, zimní zahrada, a nakonec uvidíte včelín. Samotné centrum Lublaně je vůbec kouzelné místo, s Plečnikovým nábřežím, trojmostím a s mnoha dalšími detaily pod mohutným lublaňským hradem.

Plánování lublaňské Včelí stezky

Při plánování Včelí cesty narazil Aleš Süssinger na fotografii Plečnikova včelína z Lán. Zaujal ho jeho vzhled a rozhodl se, že repliku takového včelína umístí někde do Lublaně. V této myšlence ho podpořil už zmíněný Peter Krečič. Ten nejprve odvětil něco ve smyslu, že Plečnik snad někdy udělal nějaký včelín ad hoc. Ale když se dozvěděl, že nejde o podobný včelín jako v Trnovu, ale v České republice, zarazil se a pak řekl: „To je něco jiného, to udělejte!“ Když jsem Aleše Süssingera slyšel poprvé mluvit o lánském včelínu, a vlastně kdykoliv později, celý zářil nadšením a vzrušeně vyprávěl: „Typický Plečnik. Minimalistické, dokonale funkční, prostě nádhera.“ Posléze jsem se dostal do pozice pomocníka bohubilého záměru vytvořit v Lublani repliku včelínu z Lán.

Aleš Süssinger musel nejdřív najít v slovinské metropoli vhodné místo, sponzory, a především Plečnikův plán. To zní sice jednoduše, ale za realizaci se skrývalo přímo detektivní pátrání. Osud ho při tom zkoušel, zda to myslí

opravdu vážně. Když si ze všeho nejdříve vyrazil do České republiky včelín vyfotografovat, dostal se na východ od Prahy a GPS ho navigovala severně až za Karlštejn. Protože se musel vrátit ke svým povinnostem, se včelínem se napoprvé nepotkal.

Posléze mu v Mariboru osud postavil do cesty Alexandra Barkova, kterému překládal z ruštiny do slovinštiny apiterapeutickou přednášku. Protože se Sašou úzce spolupracujeme při apiterapiích ve Včelím domě Mariánská u Jáchymova, dělal jsem mu ve Slovinsku společnost a řidiče. Při tamních oslavách českého rodáka a zakladatele moderní apiterapie Filipa Terče, který působil v Mariboru jako lékař, jsme se s Alešem Süssingerem spřátelili. Řeč přišla na Jože Plečnika, který významně Čechy a Slovinsko propojuje. Mimochodem Plečnik se s Terčem mohli znát, protože 45 let žili současně a oba pobývali ve Slovinsku. Zatím se to však neproověřilo. Ale zpět k replice. Od návštěvy Mariboru jsme po plánu lánského včelína pátrali společně, to znamená Aleš Süssinger ve Slovinsku, lidé na Správě Pražského hradu v České republice.

Podpora repliky ze strany Slovinců

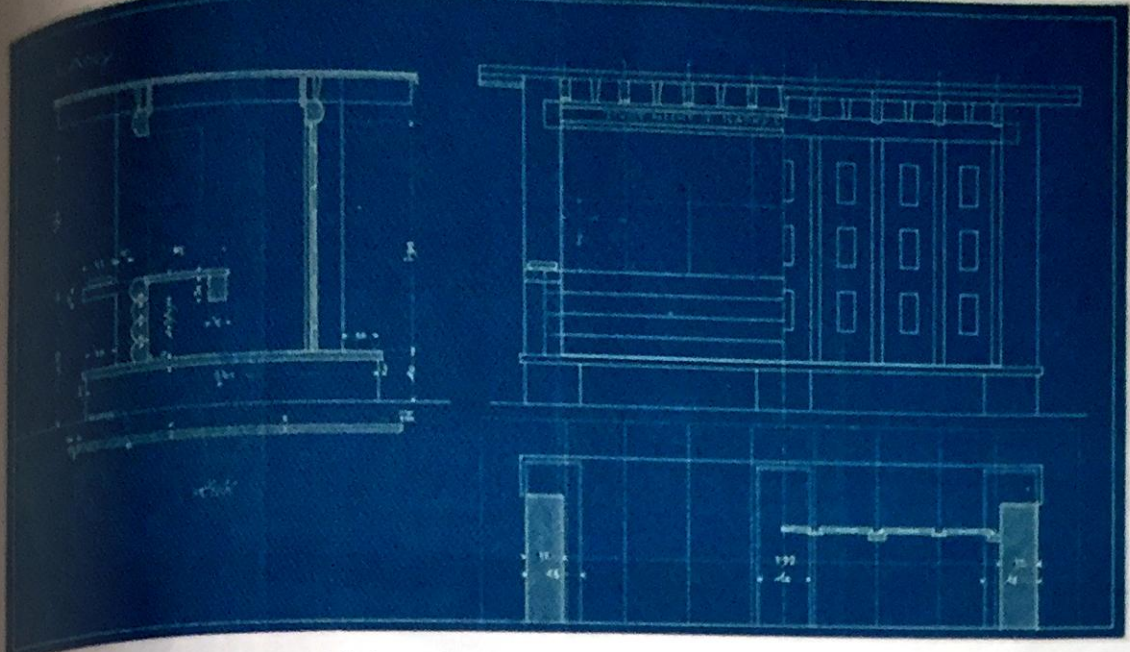
Myšlenka postavit v Lublani repliku lánského včelína se tam setkala s výjimečným ohlasem a ochotou spolupracovat. V první řadě ji podpořil prezident Slovinského svazu včelařů Boštjan Noč, který prostřednictvím dárcovské banky (SID Banka) poskytl potřebné prostředky na rozjezd. Později se ukázalo, že částka 10 000 € nebude stačit. Bez sponzorů a dalších dárců by tento projekt nebyl možný. Celková investice s krajinářským řešením, náklady na různá povolení a zemními úpravami byla odhadem více než 50 000 €. Zástupce Institutu pro ochranu kulturního dědictví Slovinska poradil kontaktovat při výběru vhodné lokality pro včelín lublaňského architekta

Obr. 1: Fotografie včelína v knize *Architectura perennis*, 1941. Zdroj: internet

Obr. 2: Plečnikův včelín na zahradě u jeho domu v Lublani-Trnovu. Zdroj: internet

Obr. 3: Originál plánu Plečnikova včelínu v Lánech z roku 1926. Zdroj Archiv Jože Plečnika, Lublaň.

Roka Žnidaršiče z tamní Fakulty architektury. Ten souhlasil a zdarma se svým architektonickým studiem Meduprostor pomohl celý projekt realizovat. Ve spolupráci se svým fakultním kolegou a zároveň místostarostou Lublaně prof. Janezem Koželjem navrhli vynikající lokalitu na jižním svahu hradního návrší, zhruba deset minut chůze od centra města.

Zde se naplno projevil tah na bránu Aleše Süssingera s neuvěřitelnou schopností nadchnout pro projekt další lidi. Kamkoliv přišel, stačilo zmínit kouzelná slova Plečnik, včely, včelín a už se všichni ptali, co potřebuje. Betonové prefabrikáty? Není problém, dovezeme. Zemní práce? Dej nám plány, my se o to postaráme. A tak dále. Ruku k dílu významně přiložili včelaři, kteří pomáhali s úpravami, sázením rostlin před včelínem a během příprav na slavnostní otevření. Díky tomu všemu se mu povedlo včelín postavit v neuvěřitelně krátké době. Ale předbílám. Stále ještě jsme neměli plány...

Kde ty plány jsou
Intenzivně jsme pátrali po Plečnikově plánu z roku 1926. Zatím jsme jen věděli, že jeden exemplář by měl být v Praze. Požádal jsem Správu Pražského hradu, zda by s hledáním nepomohla, což sice ráda učinila, ale plány se nenašly. Hledat je začala také kurátorka Plečnikova domu Ana Porok, ale zpočátku rovněž bez úspěchu.

Začátkem října 2019 se Aleš Süssinger vydal do České republiky, abychom společně přišli v Lá-

nech zaměřili a fotodokumentovali původní včelín. Spolu se zámecským včelmistrem Jiřím Hubkou jsme důkladně změřili exteriér a interiér, vyfotografovali detaily. Doma ve Slovinsku Aleš Süssinger vyrobil model v měřítku 1 : 20 a všechny materiály předal architektu Žnidaršičovi. Jenže plány a informace nestačily. Obrátil se znovu na Petera Krečiče. Prý máme věřit, že plány měl určitě v rukách, jestliže to uvedl v poznámce ve své knize. Ana Porok se proto znovu ponořila do Plečnikova archivu a o týden později Bingo! Našla plán vypracovaný Plečnikem pouze na jedné jediné stránce (obr. 3).

Na jeho základě vyprojektoval architekt Žnidaršič koncepční a realizační plán repliky v Lublani.

Realizace včelínu

Před samotnou stavbou repliky bylo třeba získat několik povolení. Slovinská velvyslankyně v České republice Tanja Strniši, jinak velká příznivkyně včelařství, získala souhlas ředitele Správy Pražského hradu Ivo Velíška. Kromě laskavé odpovědi před zahájením stavby se později účastnil otevřacího ceremoniálu v Lublani.

Architekt Rok Žnidaršič se díla ujal s velkou důkladností se snahou přiblížit repliku co nejvíce původnímu rozvržení. Při realizaci se použilo stejné smrkové a modřínové dřevo, na čelní straně je před úly totožná speciální maska, orientace včelína je stejná jako v Lánech.

Peter Krečič, který se nemohl sám slavnostního odhalení zúčastnit, konstatoval, že „iniciátory pro-

jektu poháněla velká horlivost, aby se z Plečnikova malého uměleckého díla mohli těšit i Slovinci. Chvěly se jim ruce, když hledali správné zdroje, vhodné konzultanty, zkušeného architekta, který věděl, jak převést Mistrovy plány do života uměleckého organismu. Zkrátka, jak přenést skutečného českého Plečnika do Lublaně. Samotný objekt je pro Slovince velkým přínosem a zcela dostačuje k nefalšovanému uměleckému zážitku. Včelín zároveň poslouží svému účelu stejně jako v České republice.“

Pamětní tabule

Včelín získal status architektonické památky. Na pamětní tabuli čestný host slavnosti, místostarosta Lublaně prof. Janez Koželj uvádí „Tomáš Garrigue Masaryk, první prezident České republiky, kromě renovace hradu a zahrad na Hradč-

nech v Praze pověřil Jože Plečnika vybavením zámku v Lánech, který stát koupil pro prezidenta jako letní sídlo. Při úpravách zámeckého parku zřídil architekt v hospodářské části včelín. Navrhl ho ve formě jednoduchého pavilonu sestávajícího z prefabrikovaných prvků. Harmonicky proporcionální kompozice včelína, která není inspirována ani klasickou, ani lidovou architekturou, působí přísně a čistě. Podobně, ale v jiné podobě, Plečnik navrhl včelín na zahradě svého vlastního domu v Lublani-Trnovu. Z iniciativy Sdružení včelařů Barje ve spolupráci s architektonickým ateliérem Meduprostor, byla postavena replika lánského včelínu podle původních plánů našeho architekta Jože Plečnika.“

Pozvánka na slavnostní odhalení překvapením

Ještě v listopadu 2020 neměl Aleš Süssinger v ruce nic víc než originální plán a model včelína postavený podle fotografií a vlastního měření v Lánech. Od 2. 1. 2021 do 3. 2. 2021 se mu podařilo získat všech šest povolení, která ke stavbě potřeboval. Připomínám, že se stavělo v památkové zóně, navíc v centrálním parku pod lublaňským hradem. Kdo jste někdy řešil stavební povolení, jistě souhlasíte, že vyřídit ho za dva měsíce je něco mezi nemožným a zázrakem.

Samotná stavba byla zahájena 20. 5. 2021 a to už Aleš Süssinger rozesílal pozvánky na vernisáž 2. července 2021. Což znamená, že prakticky za měsíc muselo být postaveno, a to už se opravdu pohybujeme v kategorii zázraků, ale Slovinci to dokázali (obr. 4, 5).

INZERCE

EU dotace

- Jednoduché, rychlé a efektivní odvíčkování
- Snadná manipulace a údržba
- Umožňuje bezproblémové odvíčkování rámkové míry 39 x 24 cm a Langstroth
- Pro více informací tel: 777 262 053; e-mail: cnc.marek@seznam.cz

Česko-slovincké vztahy

Předseda Slovinckého svazu včelařů Boštjan Noč ve svém projevu zdůraznil důležitost spolupráce mezi Slovincem a Českou republikou: „Oba státy jsou včelařskými zeměmi, oba chovají včelu kraňskou *Apis mellifera carnica*, v obou je úzké spojení jak mezi včelaři, tak mezi včelařskými institucemi, Filip Terč, otec moderní apiterapie, přišel do Slovincina z Čech a spojuje nás i Jože Plečnik. S tímto včelínem se dále opět prohloubily vztahy mezi Slovincem a Českou republikou.“

Ředitel Správy Pražského hradu Ivo Velíšek uvedl, že „tento okamžik spojuje přítomnost a minulost. Slovincký architekt Plečnik, jehož dílo je v České republice dobře známé, se vrací do vlasti. Stejně tak tato replika včelína, jehož originál se nachází v parku lánského sídla. Přeji obyvatelům Lublaně stejné potěšení, jaké máme my z originálu v Lánech. Těm, kteří se zde budou starat o včely, přeji, aby jim tato péče přinesla radost a kvalitní med.“ Protože Ivo Velíšek četl svůj projev ve slovinckém a Aleš Süssinger děkoval svým českým přátelům v jejich mateřtině, moderátor vtipně poznamenal, že jeden mluví česky, druhý slovincem, a přesto si skvěle rozumí (obr. 6, 7).

Plečnik, včely a UNESCO

Jože Plečnik, původem z Lublaně, po sobě zanechal bohaté architektonické dílo ve Vídni, v Praze a nejvýznamněji právě ve svém rodišti, jehož podobu výrazně proměnil. V červenci letošního roku byla Plečnikova vybraná díla v Lublani zařazena na seznam světového dědictví UNESCO. Slovincina navíc letos prosadilo do seznamu nehmotného

Obr. 4: Replika Plečnikova včelína v Lublani den před slavnostním otevřením 1. 7. 2021. Foto Aleš Süssinger

Obr. 5: Zástavy včelařských spolků před včelínem při slavnostním odhalení repliky 2. 7. 2021. V pozadí za včelínem vidět Lublaň. Foto František Sentenský

Obr. 6: Symbolického přestřížení pásky se při slavnostním odhalení repliky Plečnikova včelína 2. 7. 2021 ujali (zleva) ředitel Správy Pražského hradu Ivo Velíšek, místostarosta Lublaně Janez Koželj, iniciátor projektu Aleš Süssinger, ředitel SID banky Sibil Svilan a předseda Slovinckého svazu včelařů Boštjan Noč. Foto František Sentenský

Obr. 7: Velvyslanec ČR ve Slovincině Juraj Chmiel, ředitel Správy Pražského hradu Ivo Velíšek, ředitelka Správy Státního zámku Lány Michaela Javůrková. Foto František Sentenský

ho světového kulturního dědictví UNESCO své včelařství díky jeho historii, tradici a zvláštnostem. V této replice Plečnikova včelína v Lublani se tak setkává pod záštitou UNESCO génius architekta Plečnika a slovinckého chovu včel.

Tento včelín je také českým příspěvkem obyvatelům hlavního města Slovincina při příležitosti blížícího se 150. jubilea narození Jože Plečnika (23. 1. 1872 – 7. 1. 1957).

Malá odbočka na závěr

Při návštěvě jsme navštívili také Gymnázium Jože Plečnika. Na střeše tu mají výukovou zahradu a včelí úly, o které se studenti starají. Na dohled je střecha administrativní budovy, kde se také včelaří. Díky tamní kvalitě medu získala Lublaň vysoké ocenění za čistotu městského prostředí (obr. 8).

FRANTIŠEK SENTENSKÝ,
ALEŠ SÜSSINGER

Obr. 8: Pohled ze střechy Gymnázia Jože Plečnika v Lublaně, kde studenti chovají včely. Foto František Sentenský

Ostravský veletrh Včela!!! se vydařil

Dlouhých 19 měsíců bylo výstaviště Černá louka v Ostravě zavřené, až v pátek 3. 9. 2021 ho otevřeli včelaři, kteří přišli na výstavu organizovanou Včelařským spolkem Moravy a Slezska, z. s. Turnikety prošlo na 4 000 návštěvníků, aby si prohlédli stánky vystavovatelů a prodejců od nás, ze Slovenska a z Polska. Svůj úspěšný stánek tu měla také Pracovní společnost nástavkových včelařů CZ, z. s. Bohatý byl také

doprovodný program s přednáškami předních včelařů. Zahraničním hostem byl prof. Ing. Marian Surowiec, který představil tzv. ultrasonic emitér na zdolávání varroózy, který s úspěchem testoval v Anglii. Nový přístroj je patentově chráněný. Veletrh si všichni užili a slíbili si, že se zase za rok v Ostravě na veletrhu Včela!!! setkají. Výstaviště Černá louka bude včelařům patřit 18. – 19. 3. 2022.

VÁCLAV SCISKALA

